

2017 metai

Sausio 13 d. VDU Lietuvių išeivijos instituto darbuotojai (Dalia Kuizinienė, Daiva Dapkutė, Ilona Strumickienė, Arūnas Antanaitis) bičiulio Algio Vaškevičiaus kvietimu lankėsi Sūduvos krašte. Aplankytos šio krašto svarbiausios kultūros ir atminties saugojimo institucijos – Lietuvos Prezidento Kazio Griniaus memorialinis muziejus, Marijampolės Šv. Arkangelo Mykolo bazilika, Palaimintojo Jurgio Matulaičio Muziejus, Beatričės Kleizaitės-Vasaris menų galerija, Marijampolės kultūros centras ir jame įsikūrusi Magdalenos Birutės Stankūnienės menų galerija, o taip pat – Paežerių dvaras. Susitikimų su Lietuvos Prezidento Kazio Griniaus memorialinio muziejaus direktoriumi Vytautu Griniumi, Marijampolės kultūros centro darbuotoja Ona Birute Surdokiene, Paežerių dvaro direktoriumi Antanu Žilinsku metu aptarti išeivijos paveldo likimo, bendrų projektų ir būsimų darbų klausimai.

Sausio 18 d. Pasaulio lietuvių bendruomenės menėje, prezidento Valdo Adamkaus bibliotekoje-muziejuje vyko susitikimas su iš ekspedicijos po Pietų Amerikos lietuvių gyventas vietas grįžusiais VDU Lietuvių išeivijos instituto direktoriumi Egidijumi Aleksandravičiumi ir video menininku Henriku Gulbinu.

Renginyje pavadintame „*Lietuvių pasaulio pakraščiuose. II ekspedicijos po Argentiną ir Urugvajų vaizdo įspūdžiai*“ ekspedicijos dalyviai dalijosi kelionės įspūdžiais, komentavo vaizdo medžiagą ir pristatė planus jos pagrindu sukurti dokumentinius filmus.

Vasario 14 d. Lietuvių išeivijos institutas pakvietė įvairių sričių tyrėjus ir besidominčiuosius į mokslinę konferenciją „Gyvenimas greta didžiųjų vyrų: moteris emigracijoje“. Konferencija buvo sumanyta norint moksliskai įvertinti moterų vietą išeivijoje, atskleisti jų indėlį į išeivijos visuomeninę, kultūrinę raidą, identifikuoti problemas, su kuriomis susiduria tyrėjai, nagrinėjantys temas, susijusias su moterų veikla. Konferenciją pradėjo Žydronė Kolevinskienė iš Lietuvos edukologijos universiteto savo pranešime pristatiusi pirmąsias dar XIX a. pabaigoje, XX a. pradžioje JAV ėmusias veikti lietuvių moterų draugijas. Regina Laukaitytė iš Lietuvos istorijos instituto pranešimu „Vargdienių seserų gyvenimas šalia marijonų JAV 1936-1953 m.“ klausytojus supažindino su dviejų lietuviškų vienuolių tarpusavio santykių peripetijomis. Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos ir Lietuvos edukologijos universiteto darbuotoja Dalia Cidzikaitė nagrinėjo JAV lietuvių dienraščio „Draugas“ priedo „Moterų gyvenimas“ puslapiuose išryškėjusias išeivijos moterų veiklos ir gyvenimo ypatybes. Vitalija Stravinskienė iš Lietuvos istorijos instituto per moterų likimų prizmę pažvelgė į menkai dar žinomą emigracijos į Lenkiją sovietmečiu tematiką. Istorinės Lietuvos Respublikos Prezidentūros Kaune bendradarbė Ingridos Jakubavičienės pranešimas buvo skirtas pristatyti Sofijos Smetonienės asmenines iniciatyvas ir visuomeninę veiklą emigracijoje JAV. Ilona Strumickienė iš Lietuvių išeivijos instituto nagrinėjo moterų vaidmens Lietuvių fronto bičiulių organizacijoje klausimą. Klaipėdos universiteto Menų akademijos atstovė Danutė Petrauskaitė konferencijos dalyviams pristatė žymios lietuvių išeivijos kultūros veikėjos Lilijos Vanagaitienės gyvenimo ir veiklos istoriją. Lietuvių išeivijos instituto darbuotojas Mykolas Drunga žaismingame pranešime „Tabor farmos didžiosios moterys - prieš Almą Adamkienę ir šalia jos“ dalijosi prisiminimais apie šiame lietuvių židinyje dirbusias ir sutiktas moteris.

Reziumuodamas konferencijos rezultatus Lietuvių išeivijos instituto vadovas prof. Egidijus Aleksandravičius atkreipė dėmesį, kad patriarchalinis istorijos matymas dažnai neleidžia suprasti ir deramai įvertinti moterų vaidmenį išeivijos (ir ne tik) istorijoje.

Šis mokslo renginys, skirtas moterims emigracijoje, buvo ir graži proga pagerbti 90 metų jubiliejų švenčiančią Almą Adamkienę, kuri daugybę metų dirbo viename iš lietuviybės centrų išeivijoje – Tabor Farmoje. Konferencijos dalyviai džiaugėsi savo tarpe matydami ir Prezidentą Valdą Adamkų, ir ponią Almą Adamkienę.

Konferencija užbaigta parodos „*Santaros namai: Tabor farmos šventės ir kasdienybė*“ atidarymu. Parodą parengė VDU Lietuvių išeivijos instituto ir Prezidento Valdo Adamkaus bibliotekos-muziejaus darbuotojai.

Vasario 20 d. įvyko susitikimas su rašytoja Birute Putrius. Susitikimo metu buvo pristatyta 2015 m. išleista knyga „Lost Birds“. Pokalbyje su rašytoja dalyvavo prof. Violeta Kelertienė.

Knyga „Lost Birds“ yra pirmasis B. Putrius novelių romanas. Tai knyga apie tos kartos lietuvius, kurie drauge su tėvais Antrojo pasaulinio karo pabaigoje pasitraukė iš Lietuvos, vėliau jų gyvenimai klostėsi JAV. Įtaigiai, su subtiliu humoru autorė pasakoja skirtingų likimų savųjų personažų istorijas. Pati autorė teigia, kad romaną rašė taip, „kad jį galėtų skaityti ir amerikiečiai. Kad jie galėtų suprasti, ką išgyveno mūsų tautiečiai, atvykę į svetimą šalį“.

Vasario 28 d. įvyko susitikimas su rašytoja Jutta Noak. Susitikime diskutuota apie autorės kūrybą, įtakojamą dviejų – lietuvių ir vokiečių – kultūrų. Renginio metu buvo pristatytas naujausias, ką tik išleistas Juttos Noak romanas „Raudonos pelytės“. Autorę kalbino prof. Dalia Kuizinienė.

Rašytoja Jutta Noak nuo 1998 m. gyvena Vokietijoje, rašo lietuvių, vokiečių, rusų kalbomis. Jos kūrybinėje biografijoje trys novelių knygos, du romanai, trys poezijos knygos. Romanas „Raudonos pelytės“ pasakoja klajoklišką vienos šeimos istoriją, apimančią kelis šimtmečius. Autorė atveria lietuvių literatūroje mažai tyrinėtą temą: tai Lietuvos vokiečių likimai bei Antrojo pasaulinio karo padariniai žmonėms, atsidūrusiems svetimose valstybėse, jų pastangos išgyventi, pritapti, susivokti savyje, atgauti vidinę pusiausvyrą.

Kovo 16 d. įvyko poetui Kaziui Bradūnui skirta popietė „Prie vieno stalo“. Renginio metu buvo rodomas Arvydo Reneckio filmas apie poetą, atsiminimais apie tėvą dalinosi poeto dukra Elena Bradūnaitė – Aglinskienė, poeto eiles skaitė aktorė Virginija Kochanskytė. Renginys vyko Prezidento Valdo Adamkaus bibliotekoje – muziejuje.

Šiais metais yra minimas vieno žymiausio išeivijos poeto žemininko Kazio Bradūno 100-osios gimimo metinės. 2017 metai yra paskelbti K. Bradūno metais, rašytojui skirtos konferencijos, minėjimai vasario ir kovo mėnesiais vyksta visoje Lietuvoje.

Kovo 31 d. Lietuvių išeivijos institutas ir Prezidento Valdo Adamkaus biblioteka-muziejus pakvietė į mokslinę konferenciją „Algirdas Julius Greimas intelektualinėje egzilio istorijoje“. Renginys buvo skirtas Algirdo Juliaus Greimo 100-osioms gimimo metinėms paminėti.

Balandžio 24 d. įvyko prof. habil. dr. Giedriaus Subačiaus paskaita „Lietuviškos Uptono Sinclairo *Džiunglių* gijos“. Giedrius Subačius paskaitoje pristatė savo tyrimus, susijusius su garsiojo amerikiečių rašytojo Uptono Sinclerio romano „Džiunglės“ (1905) lietuviškąją tematiką, kurią tyrinėja ne vienerius metus. Mokslininkas yra atlikęs romano „Džiunglės“ personažų – lietuvių šeimos antropologinę analizę, rašęs apie lietuvių darbą Čikagos skerdyklose. Savo tyrimus mokslininkas paskelbė knygoje „Upton Sinclair: The Lithuanian Jungle“ (2006).

Gegužės 8 d. Kauniečiai ir miesto svečiai pakviesti į Audriaus Plioplio kūrybos parodą „Minties blyksniai“.

Audrius Plioplys gimė ir užaugo Kanadoje, Toronte, vėliau persikėlė į JAV. Baigęs medicinos studijas Čikagoje jis dirbo ne tik ligoninėse, specializavosi neurologijoje, bet ir pradėjo kurti savo neįprastus paveikslus, kurių pagrindu tapo neurologinių smegenų impulsų nuotraukos. Gydytojo kuriamas menas atspindėjo ir jo neurologijos tyrinėjimus.

Audrius Plioplys surengė 31 meno parodą JAV, taip pat ir Lietuvoje. Jo darbai yra įtraukti į 84 tarptautinių parodų katalogus. 2011 m. dailininkas iniciavo S. Balzeko lietuvių kultūros muziejaus projektą „Hope and Spirit“ („Nepalaužta dvasia“), skirtą 70 metų Stalino represijų sukakčiai atminti. Paties dailininko sukurtas šviesos skulptūrų ciklas „Sibiro sielos“ tapo bendros ekspozicijos dalimi. S. Balzeko lietuvių kultūros muziejus išrinko Audrių Pliopli Metų žmogumi. Parodoje eksponuojami A. Plioplio darbai apima ne vieną jo kūrybos ciklą, jie yra atlikti skirtingomis technikomis, darbų pavadinimai aktualizuoja įvairias temas. Tačiau visus dailininko darbus sujungia ekspresyvi raiška, minties dinamika, ryškus koloritas. Parodos autorius atvyko į Lietuvą ir dalyvavo parodos uždarymo renginyje, kuris įvyko gegužės 22 d.

Spalio 3 d. Vytauto Didžiojo universitete vyko susitikimas su išeivijos poete Egle Juodvalke. Poetė gimė JAV, debiutavo poezijos rinkiniu „Jei tu paliesi mane“ (1972), poeziją rašo lietuvių ir anglų kalbomis, 2000 m. išleido memuarinį romaną „Cukraus kalnas“. 2002 m. išleista rašytojos dvikalbė poezijos knyga „Veidrodis ir tuštuma“. Naujausiame, 2011 m. išleistame rinkinyje „Sakalai naktį nemiega“ poetė plėtoja rezistencijos temą, Lietuvos partizanų likimo motyvą. Rašytoja dirbo „Laisvės“ ir „Laisvosios Europos“ radijuje. Poetė nuolat dalyvauja Lietuvoje vykstančiuose „Poezijos pavasario“, „Poetinio Druskininkų rudens“ ir kituose literatūriniuose renginiuose. Drauge su PLB fondu E. Juodvalkė yra įsteigusi savo tėvo, išeivijos visuomenininko Antano Juodvalkio stipendiją, kuri ne vienerius metus yra skiriama VDU studentams. Fondui baigus savo veiklą rašytoja vienintelė šios stipendijos mecenatė.

Spalio 10 d. Vytauto Didžiojo universiteto ir Lietuvių išeivijos instituto mokslininkai pradėjo vykdyti apklausą apie emigracijos priežastis ir pasitenkinimą gyvenimu užsienyje. Nuo kitų apklausų, ši skiriasi siekiu suprasti giluminius tautiečių pasirinkimus – kas, kaip ir kodėl lėmė sprendimą išvykti kitur? Kokius asmeninius iššūkius teko patirti? Ką teko „aukoti“ ir ką pavyko „išlošti“? Apklausa prasideda klausimais apie buvusį gyvenimą Lietuvoje ir baigiasi nūdienos patirtimis.

Apklausą vykdė – Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centras „Vilmorus“. Tyrimą finansavo LR Užsienio reikalų ministerija (Globali Lietuva) ir LR Vyriausybės kanceliarija.

Spalio 27 d. vyko seminaras „Kazio Almeno skaitymai“, skirtas rašytojo ir fiziko Kazio Almeno (1935-2017) atminimui. Seminaro metu buvo analizuojamas jo literatūrinis palikimas, mokslinė ir visuomeninė veikla.

Lapkričio 9 d. Prezidento Valdo Adamkaus bibliotekoje-muziejuje buvo atidaryta Lietuvių išeivijos instituto darbuotojų parengta paroda „Išeišiškoji diplomatija laisvės tarnyboje“.

Vakaruose susiformavusi stipri lietuvių diaspora atliko svarbų vaidmenį Lietuvos valstybės politiniame, ekonominiame, kultūriniame gyvenime. Itin svarbi buvo politinė veikla ir tautos reprezentavimas svetimuose kraštuose bei Lietuvos laisvės bylos klausimas. Ši veikla dažniausiai suvienydavo įvairių kartų, emigracijos bangų ir skirtingų kraštų lietuvių.

Lapkričio 24 d. vyko mokslinė konferencija „Nužemintųjų generacijos kodai“, skirta Algimanto Mackaus ir Liūnės sutemos jubiliejams paminėti. Konferencijoje svarstyta apie Liūnės Sutemos ir Algimanto Mackaus kūrybos bei veiklos metmenis, žemininkų ir nužemintųjų generacijų ribas ir sąsajas, Liūnės Sutemos rašymo tradiciją ir išeivijos moterų poezijos slinktis, buvusius šalia ir tarp „nužemintųjų“. Konferencijoje buvo peržiūrimi filmuotos medžiagos iš Dalios Sruogaitės archyvo „A. Mackus ir jo svečiai“ fragmentai; „Margučio“ radijo laidos fragmentai: A. Mackus skaito savo poeziją.

Gruodžio 21 d. vyko Lietuvių fondo skiriamų vardinių Broniaus Bieliuko ir Vandos Daugirdaitės-Sruogienės stipendijų įteikimas.

Nuo 2001 m. VDU studentams skiriamos žymaus lietuvių išeivijos visuomenininko Broniaus Bieliuko stipendijos yra skirtos remti gabius, gerai besimokančius studentus, skatinti juos aktyviau dalyvauti visuomeninėje, mokslinėje veikloje. Istorikės Vandos Daugirdaitės-Sruogienės vardinė stipendija kasmet yra skiriama istorijos studentams. 2017 metais Broniaus Bieliuko vardo vienkartinės stipendijos buvo skirtos Frankofonijos šalių kalbos ir kultūrų programos II kurso studentui Tautvydui Mickevičiui, Tarptautinės politikos ir vystymo studijų ir gretutinės filosofijos programos II kurso studentui Daumantui Skinkiui, Vidurio Rytų Europos ir Lietuvos istorijos studijų programos magistrantams Marijai Navickaitei ir Šarūnui Volungevičiui. Vandos Daugirdaitės-Sruogienės stipendija buvo įteikta Humanitarinių mokslų fakulteto Istorijos programos III kurso studentui Martynui Butkui.

Renginį vedė ir susirinkusiuosius sveikino Lietuvių išeivijos instituto direktorius Egidijus Aleksandravičius, pasidžiaugęs gražia tradicija ir priminęs visiems susirinkusiems iškilias Broniaus Bieliuko ir Vandos Daugirdaitės-Sruogienės asmenybes. Renginyje dalyvavo Lietuvių fondo atstovas Lietuvoje Leonas Narbutis, perdavęs Lietuvių fondo sveikinimus. Stipendininkams buvo įteikti diplomai, Lietuvių fondo sveikinimo raštai bei padovanotos Lietuvių išeivijos instituto išleistos knygos.